

POSTANOWIENIE

29 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 29 maja 2025 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa P.C.

przeciwko Bankowi w W.

o ustalenie,

na skutek skargi kasacyjnej Banku w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie

z 22 czerwca 2023 r., I ACa 991/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. obciąża stronę pozwaną kosztami postępowania kasacyjnego, pozostawiając ich wyliczenie referendarzowi sądowemu.**

(J.C.)

UZASADNIENIE

Określone w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub

skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które – zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. – będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W skardze kasacyjnej wniesionej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 22 czerwca 2023 r. (sygn. akt I ACa 991/22), pełnomocnik pozwanego Banku w W., oparł wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania na przyczynach określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., wskazując na występowanie dwóch istotnych zagadnień prawnych i potrzebę wykładni szeregu przepisów wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów w określonym zakresie.

W odniesieniu do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. należy podkreślić, że zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem Sądu Najwyższego przesłanka ta może być uznana za spełnioną wyłącznie wówczas, gdy skarga kasacyjna formułuje istotne zagadnienie prawne, którego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz rozstrzygnięcia sprawy. Zagadnienie powinno być wyraźnie przedstawione, poparte wskazaniem możliwych, alternatywnych rozwiązań oraz wykazaniem, że nie zostało ono dotychczas rozstrzygnięte lub że istnieje potrzeba zmiany dotychczasowej wykładni (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 18 września 2012 r., II CSK 180/12, z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14 i z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16). Powinno ono także cechować się analogiczną wagą, jak pytanie prawne kierowane przez sąd drugiej instancji na podstawie art. 390 § 1 k.p.c., czyli dotyczyć poważnych wątpliwości, które nie dają się rozwikłać przy zastosowaniu powszechnie przyjętych reguł wykładni (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13, z 14 września 2012 r., I UK 218/12, z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15 oraz z 24 października 2012 r., I PK 129/12). Samo sformułowanie pytania nie jest wystarczające – niezbędna jest także jego analiza oraz przedstawienie rozbieżności występujących w orzecznictwie lub doktrynie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 grudnia 2011 r., II PK 183/11, z 20 grudnia 2011 r., II PK

207/11, z 9 stycznia 2017 r., II CSK 423/16, z 16 maja 2018 r., II CSK 12/18, z 10 maja 2018 r., I CSK 798/17, z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 585/17 oraz z 8 kwietnia 2018 r., V CSK 577/17).

Natomiast zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego, skuteczność przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., wymaga wykazania potrzeby dokonania wykładni konkretnego przepisu prawa, który budzi rzeczywiste i poważne wątpliwości interpretacyjne lub wywołuje rozbieżności w orzecznictwie. Konieczne jest określenie zakresu wymaganej wykładni, wskazanie trudności interpretacyjnych oraz wykazanie, że treść i znaczenie danego przepisu nie zostały dotychczas dostatecznie wyjaśnione, bądź istnieje potrzeba zmiany utrwalonej linii orzeczniczej. Jeżeli skarżący powołuje się na rozbieżności w orzecznictwie sądowym, niezbędne jest przytoczenie konkretnych rozstrzygnięć, ich analiza oraz wskazanie, że rozbieżność wynika z odmiennej wykładni danego przepisu (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07 oraz z 14 grudnia 2023 r., I CSK 6110/22). Wątpliwości te powinny być aktualne także w chwili rozstrzygania o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lipca 2024 r., I CSK 1225/23).

Postępowanie kasacyjne - poza sytuacją określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. - nie służy realizacji indywidualnego interesu strony, lecz ma na celu ochronę interesu publicznego poprzez zapewnienie jednolitości wykładni prawa oraz wkład w rozwój jurysprudencji. Tym samym, na etapie przedsądu brak jest podstaw do poszukiwania przesłanek przyjęcia skargi wyłącznie w treści zarzutów kasacyjnych – obowiązek ich wykazania ciąży na stronie skarżącej i nie może być przedmiotem rekonstruowania przez Sąd Najwyższy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147). Dlatego ocena spełnienia wskazanych przesłanek ogranicza się do analizy argumentacji przedstawionej w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi.

W ocenie Sądu Najwyższego brak jest podstaw do uwzględnienia którejkolwiek z tych przesłanek.

W zakresie przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 skarżący sformułował dwa zagadnienia. Pierwsze zagadnienie sformułowane na tle art. 385² k.c. dotyczy

możliwości uznania za niedozwolone postanowień odnoszących się do mechanizmu przeliczeniowego, mimo że ich zastosowanie skutkowało warunkami ekonomicznie korzystniejszymi niż kredyty złotowe oferowane w dacie zawarcia umowy. Drugie odnosi się do relacji pomiędzy przesłankami „sprzeczności z dobrymi obyczajami” oraz „rażącego naruszenia interesów konsumenta”, w kontekście art. 385¹ § 1 k.c., tj. czy okoliczności, od których zależy uznanie postanowień umowy kredytu dotyczących sposobu ustalania kursu waluty obcej poprzez odesłanie do tabeli kursowej stosowanej przez bank za sprzeczne z dobrymi obyczajami, są tożsame z okolicznościami prowadzącymi do uznania ich za rażąco naruszające interesy konsumenta, a w konsekwencji, czy postanowienia te, uznane przez Sąd za sprzeczne z dobrymi obyczajami, mogą zostać automatycznie uznane za rażąco naruszające interesy konsumenta?

Oba zagadnienia były już wielokrotnie rozpatrywane w orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Ugruntowane jest stanowisko, zgodnie z którym ocena abuzywności danego postanowienia nie zależy od jego efektu ekonomicznego, lecz od przejrzystości klauzuli, sposobu jej wprowadzenia oraz wpływu na równowagę kontraktową stron. Potencjalna korzyść dla konsumenta w chwili zawarcia umowy nie niweluje abuzywności, jeżeli postanowienie jest niejasne lub jednostronne. Ewentualna atrakcyjność ekonomiczna oferty nie eliminuje ryzyka naruszenia interesów konsumenta ani nie wyłącza obowiązku oceny z perspektywy ochrony strony słabszej (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 45, z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr 2, poz. 20 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z 24 października 2024 r., I CSK 2910/23 i z 25 marca 2015 r., I CSK 692/24; wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej: z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, I.W., R.W. przeciwko Bank BPH S.A., ECLI:EU:C:2021:341, z 16 marca 2023 r., C-6/22, M.B., U.B., M.B. przeciwko X S.A., ECLI:EU:C:2023:216).

W piśmiennictwie prawniczym i orzecznictwie Sądu Najwyższego przeważa stanowisko, zgodnie z którym przesłanki abuzywności określone w art. 385¹ § 1 k.c. mają charakter samodzielny, muszą wystąpić łącznie i podlegają odrębnej ocenie (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 27 października 2006 r., I CSK 173/06 i z 29

sierpnia 2013 r., I CSK 660/12). Wskazuje się przy tym, że rażące naruszenie interesów konsumenta zazwyczaj stanowi naruszenie dobrych obyczajów, nie zawsze jednak zachowanie sprzeczne z dobrymi obyczajami rażąco narusza te interesy (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 13 października 2010 r., I CSK 694/09, z 29 sierpnia 2013 r., I CSK 660/12, z 30 września 2015 r., I CSK 800/14 i z 27 listopada 2015 r., I CSK 945/14). W orzecznictwie Sądu Najwyższego uwzględniającym wskazania z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, jak również w doktrynie nie budzi wątpliwości interpretacyjnych sposób rozumienia przesłanek określonych w art. 385¹ § 1 k.c., których dotyczy zagadnienie prawne sformułowane w skardze kasacyjnej. Wyjaśniając znaczenie zastosowanych w tym przepisie pojęć i relacje zachodzące między nimi, należy uwzględnić przede wszystkim art. 3 ust. 1 i art. 4 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG wraz z motywami. W odniesieniu do wykładni pojęcia postanowień, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, odniesiono się w licznych orzeczeniach Sądu Najwyższego (zob. np. uchwała Sądu Najwyższego z 29 czerwca 2007 r., III CZP 62/07, OSNC 2008, nr 7–8, poz. 87 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z 13 lipca 2005 r., I CK 832/04, Biul. SN 2005, nr 11, s. 13, z 27 października 2006 r., I CSK 173/06, z 8 listopada 2012 r., I CSK 49/12, OSNC 2013, nr 6, poz. 76, z 29 sierpnia 2013 r., I CSK 660/12, z 18 grudnia 2013 r., I CSK 149/13, OSNC 2014, nr 10, poz. 103, z 13 sierpnia 2015 r., I CSK 611/14, z 30 września 2015 r., I CSK 800/14, OSNC 2016, nr 9, poz. 105 i z 15 stycznia 2016 r., I CSK 125/15, OSNC-ZD 2017, nr A, poz. 9). Natomiast co do sposobu wykładni pojęcia niedozwolonych postanowień umownych, które rażąco naruszają interesy konsumenta odniesiono się m.in. w wyrokach Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej: z 16 stycznia 2014 r., C-226/12, Constructora Principado SA v. José Ignacio Menéndez Álvarez, ECLI:EU:C:2014:10, z 14 marca 2013 r., C-415/11, Mohamed Aziz v. Caixa d'Estalvis de Catalunya, Tarragona i Manresa Catalunya caixa, ECLI:EU:C:2013:164 i z 26 stycznia 2017 r., C-421/14, Banco Primus SA v. Jesús Gutiérrez García, ECLI:EU:C:2017:60 oraz wyrokach Sądu Najwyższego: z 19 marca 2007 r., III SK 21/06, OSNP 2008, nr 11–12, poz. 181, z 11 października 2007 r., III SK 19/07, Przegląd orzecznictwa, EPS 2008, nr 8, s. 60, z 8 listopada 2012 r., I CSK 49/12, z 29 sierpnia 2013 r., I CSK 660/12,

z 18 grudnia 2013 r., I CSK 149/13 i z 27 listopada 2015 r., I CSK 945/14. W konsekwencji, brak jest podstaw do przyjęcia skargi kasacyjnej w oparciu o przyczynę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

W ramach przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. skarżący wskazał na potrzebę wykładni szeregu przepisów prawa, formułując zagadnienia, które – jego zdaniem – wywołują rozbieżności w orzecznictwie sądów. Dotyczą one problematyki kredytów indeksowanych do waluty obcej oraz skutków stosowania mechanizmu przeliczeniowego w umowach kredytowych. W szczególności wskazano na konieczność wykładni przepisów:

(I) art. 353¹ k.c. w zw. z art. 58 § 1 k.c. – w zakresie możliwości uznania umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej za sprzeczną z zasadą swobody umów z uwagi na brak ścisłego określenia ostatecznej wysokości zobowiązania strony powodowej wobec banku w dniu zawarcia umowy kredytu, a w konsekwencji za nieważną, w sytuacji gdy: zasada swobody umów w swej istocie obejmuje przyzwolenie na faktyczną nierówność stron, jeśli jest wyrazem ich woli, a ponadto przyjęty w umowie sposób określenia świadczeń, odwołujący się do wskaźników publikowanych we własnej tabeli banku, należałoby ocenić z uwzględnieniem uregulowania zawartego w art. 536 § 1 k.c., który w odniesieniu do umowy sprzedaży przewiduje możliwość ustalenia ceny poprzez wskazanie podstaw do jej ustalenia;

(II) art. 385¹ § 1, 3 i 4 k.c. – w zakresie możliwości uznania za indywidualnie uzgodnione takiego postanowienia umowne, którego treść mimo iż nie została ustalona w wyniku negocjacji między konsumentem i przedsiębiorcą, jednak który konsument miał możliwość negocjowania lub wybrania spośród kilku alternatywnie przedstawionych propozycji postanowień, a nie przejawiał takiej woli, w konsekwencji przyjęcie, że konsument zaakceptował jego treść w postaci zaproponowanej przez przedsiębiorcę i w związku z tym nie miał woli modyfikacji postanowień umowy zaoferowanej mu przez przedsiębiorcę;

(III) art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 58 § 1 i 3 k.c. oraz art. 358 § 1 i 2 k.c. – w zakresie możliwości stwierdzenia przez sąd nieuczciwości tylko niektórych elementów warunku umownego w postaci klauzuli indeksacyjnej (klauzuli ryzyka

walutowego/waloryzacyjnej), tj. przez eliminację zapisu umownego wyłącznie w zakresie zastosowania tabeli kursowej stosowanej przez bank (klauzuli przeliczeniowej) do wyliczenia wysokości zobowiązania kredytobiorcy oraz ustalenia wysokości poszczególnych rat kredytu i ich zaliczenia na poczet zobowiązania kredytowego i zastąpienia go innym sposobem określenia kursu waluty obcej wynikającym z przepisów prawa lub zwyczajów, np. jednoznacznym postanowieniem odnoszącym się do średniego kursu banku centralnego (Narodowego Banku Polskiego), co nie rodziłoby potrzeby zastąpienia wyeliminowanej treści jakimkolwiek przepisem prawa.

Pomimo powołania się na potrzebę wykładni, skarżący nie wykazał istnienia rzeczywistego sporu normatywnego w zakresie interpretacji wskazanych przepisów, co wyklucza uznanie przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. za spełnioną.

W odniesieniu do potrzeby wykładni przepisów z grupy I - odnoszących się do art. 353¹ k.c. w zw. z art. 58 § 1 k.c. - należy wskazać, że z orzecznictwa Sądu Najwyższego na tle umów kredytowych zawartych z konsumentami, w których przewidziano mechanizm waloryzacji świadczeń konsumentów w odniesieniu do walut obcych przy wykorzystaniu tabel kursów tych walut ustalanych jednostronnie przez banki wynika, że ich wykładnia musi uwzględniać szczególną regulację prawną zawartą w art. 385¹ i n.k.c. wprowadzającą instrument wzmocnionej względem zasad ogólnych, w tym wynikających z art. 353¹ k.c., kontroli postanowień narzuconych przez przedsiębiorcę pod kątem poszanowania interesów konsumentów, uzupełniony szczególną sankcją mającą niwelować niekorzystne skutki zastosowania klauzul abuzywnych. Z tych powodów przepisy te, w zakresie swego zastosowania, mają pierwszeństwo względem przepisów regulujących naruszenia ograniczeń swobody umów wynikające z zasad współżycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.) i właściwości (natury) stosunku prawnego (art. 353¹ k.c.), oraz konsekwencje tych naruszeń, co nie oznacza, że skutkiem stwierdzenia abuzywności postanowienia umownego nie może być nieważność obejmującej je umowy (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22 i z 27 maja 2022 r., II CSKP 314/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 50). W judykaturze przyjmuje się też konsekwentnie, że określenie wysokości należności obciążającej kredytobiorcę z odwołaniem do tabel kursowych ustalanych

jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów oznaczania kursu, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron umowy kredytu. W konsekwencji postanowienia takie traktowane są jako niedopuszczalne, jako kształtujące prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (zob. powołane wyżej wyroki Sądu Najwyższego wraz z powołanym tam orzecnictwem Sądu Najwyższego oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Niedozwolone postanowienie umowne (art. 385¹ § 1 k.c.) jest od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, który może udzielić następczo świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób przywrócić mu skuteczność z mocą wsteczną (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego - zasadę prawną - z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56 i powołane w niej orzecznictwo).

Zagadnienie skutków eliminacji klauzuli indeksacyjnej oraz dopuszczalności jej zastąpienia przepisem o charakterze dyspozytywnym było szeroko omawiane w orzecznictwie Sądu Najwyższego i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Wyeliminowane postanowienie może być zastąpione wyłącznie przepisem o charakterze dyspozytywnym, jeżeli jego zastosowanie nie narusza celu dyrektywy 93/13EWG i zostało zaakceptowane przez konsumenta. W uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, Sąd Najwyższy wyraźnie określił warunki zastąpienia klauzuli abuzywnej: tylko w wyjątkowych przypadkach, przy spełnieniu ściśle określonych kryteriów, i wyłącznie przepisem dyspozytywnym. W orzecznictwie wyeliminowano w takich sytuacjach możliwość zastąpienia powstałej luki w umowie mechanizmem opartym np. na art. 41 Prawa wekslowego lub art. 358 § 2 k.c., czy też regulacjami przewidzianymi w umowie sprzedaży. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej jednoznacznie wskazuje, że luka po klauzuli abuzywnej nie może być wypełniona przepisami ogólnymi, zasadami słuszności ani zwyczajem, gdyż narusza to ochronny charakter dyrektywy 93/13/EWG oraz autonomię konsumenta (zob. wyroki: z 3 października 2019 r., C-260/18 oraz z 16 marca 2023 r., C-6/22).

Eliminacja niedozwolonych postanowień umowy kredytu zawartej z konsumentami może prowadzić do nieważności całej umowy (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22, z 31 stycznia 2023 r., II CSKP 941/22, z 25 października 2023 r., II CSKP 874/22 i z 19 października 2023 r., II CSKP 1644/22; oraz wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej: z 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak, Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG, ECLI:EU:C:2019:819, z 16 marca 2023 r., C-6/22 – M.B., U.B., M.B. przeciwko X S.A., ECLI:EU:C:2023:216). Taka sytuacja zachodzi wtedy, gdy bez abuzywnych klauzul przeliczeniowych (spreadowych) umowa kredytu indeksowanego nie może nadal obowiązywać, gdyż ich wyeliminowanie prowadzi do upadku klauzuli ryzyka walutowego, charakterystycznego dla umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR, co jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze niż zamierzone przez strony, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 29 maja 2024 r., I CSK 2038/23 i powołane tam orzecznictwo). W orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej jednoznacznie podkreśla się, że możliwość zastąpienia abuzywnych postanowień umownych przepisami dyspozytywnymi istnieje jedynie w przypadku, gdy następstwem wyłączenia abuzywnych postanowień z umowy jest jej nieważność, która nie jest w interesie konsumenta, a więc gdyby miała narazić go na niekorzystne konsekwencje, np. postawienie pozostałej do spłaty kwoty kredytu w stan natychmiastowej wymagalności (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 8 marca 2023 r., II CSKP 617/22 oraz wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak, ECLI:EU:C:2019:819, z 8 września 2022 r., C-80/21, C-81/21 i C-82/21, D.B.P., ECLI:EU:C:2022:646 oraz z 23 listopada 2023 r., C-321/22, Provident Polska, CECLI:EU:C:2023:911). Z powołanego wyżej orzecznictwa wynika, że powołanie się na zasadę swobody umów nie może prowadzić do osłabienia przedstawionego mechanizmu ochronnego konsumentów.

W odniesieniu do potrzeby wykładni przepisów ujętych w grupie II – dotyczących art. 385¹ § 3–4 k.c., należy wskazać, że zgodnie z utrwaloną

wykładnią, warunkiem uznania postanowienia za indywidualnie uzgodnione jest rzeczywisty wpływ konsumenta na jego treść. Sam wybór spośród opcji przedstawionych przez przedsiębiorcę, jak również świadomość treści postanowienia, nie przesądza o spełnieniu tej przesłanki. Uzgodnienie zachodzi wyłącznie w sytuacji, w której konsument miał realną możliwość negocjowania brzmienia postanowienia oraz świadomie zdecydował o jego uwzględnieniu w umowie. W przypadku, gdy przedsiębiorca nie wykazuje, że taka sytuacja miała miejsce, a jedynie wskazuje na jednostronne przygotowanie wariantów i wybór przez konsumenta spośród nich, przesłanka indywidualnego uzgodnienia pozostaje niespełniona. Uzgodnienie musi mieć charakter faktyczny, a ciężar dowodu w tym zakresie spoczywa na przedsiębiorcy, zgodnie z art. 385¹ § 4 k.c. (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22, z 18 maja 2022 r., II CSKP 365/22 i z 27 kwietnia 2023 r., II CSKP 1027/22; postanowienia Sądu Najwyższego z 28 września 2023 r., I CSK 6388/22, z 5 października 2023 r., I CSK 420/23, z 9 sierpnia 2024 r., I CSK 1807/23 i I CSK 1849/23 i z 25 marca 2015, I CSK 692/24 oraz wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, I.W., R.W. przeciwko Bank BPH S.A., ECLI:EU:C:2021:341).

W odniesieniu do potrzeby wykładni przepisów z grupy III – odnoszących się do art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 58 § 1 i 3 k.c. oraz art. 358 § 1–2 k.c. w zakresie dopuszczalności zastępowania abuzywniej klauzuli przeliczeniowej mechanizmem zewnętrznym (np. średnim kursem NBP), w szczególności gdy taki przepis (art. 358 § 2 k.c.) wszedł w życie po dacie zawarcia umowy. W orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej konsekwentnie wskazuje się, że taka ingerencja w treść umowy jest niedopuszczalna. Zastąpienie abuzywnego postanowienia mechanizmem zewnętrznym, który nie wynika z treści umowy ani nie obowiązywał w chwili jej zawarcia, narusza zasadę nieretroaktywności oraz wypacza cel dyrektywy 93/13/EWG. Judykatura jednoznacznie przyjmuje, że po uznaniu postanowienia za abuzywne nie jest dopuszczalne jego sanowanie poprzez zastosowanie alternatywnego mechanizmu, jeżeli nie był on przewidziany w umowie ani możliwy do zastosowania w dacie jej zawarcia. Orzecznictwo konsekwentnie wskazuje, że art. 358 § 2 k.c. nie znajduje zastosowania do świadczeń wynikających z umów zawartych przed dniem jego

wejścia w życie (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 13 kwietnia 2022 r., II CSKP 15/22, z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22 i z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22 nadto wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak, Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG, ECLI:EU:C:2019:819; uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21). W orzecznictwie Sądu Najwyższego odrzucono też możliwość odwołania się w celu określenia oprocentowania kredytu utrzymanego jako złotowy do stawki referencyjnej WIBOR (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22 i postanowienia Sądu Najwyższego z 27 kwietnia 2023 r., I CSK 2707/22 i I CSK 3629/22, oraz z 2 czerwca 2023 r., I CSK 4115/22 i I CSK 4355/22). W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się bowiem, że klauzula przeliczeniowa w umowie kredytu, obejmująca zarówno element waloryzacyjny, jak i kursowy, stanowi jednolity mechanizm indeksacyjny. Eliminacja jednego z tych elementów skutkuje brakiem możliwości jego dalszego funkcjonowania w oderwaniu od pozostałych (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 15 listopada 2022 r., I CSK 2860/22).

W konsekwencji brak jest podstaw do przyjęcia skargi kasacyjnej również na podstawie z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Wskazane regulacje, w kontekście podniesionych zagadnień, nie wymagają ponownej wykładni. Ich interpretacja ma charakter jednoznaczny, ustabilizowany i została wielokrotnie potwierdzona w orzecznictwie. W konsekwencji brak jest podstaw do przyjęcia skargi kasacyjnej również na podstawie z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Dodatkowo, w szeregu postanowień, m.in. z 24 września 2024 r., I CSK 1942/23, z 24 września 2024 r., I CSK 2910/23, z 29 września 2023 r., I CSK 6875/22, z 17 września 2024 r., I CSK 2730/23, z 29 czerwca 2023 r., I CSK 4728/22 i z 25 marca 2015 r., I CSK 692/23 - Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia do rozpoznania skarg kasacyjnych opartych na tożsamej, bądź zbliżonej argumentacji, uznając, że podnoszone zagadnienia oraz wykładnia przepisów prawa, zostały już rozstrzygnięte.

Argumentacja skarżącego wpisuje się w ten sam schemat, co dodatkowo przemawia za odmową przyjęcia skargi kasacyjnej. W ocenie Sądu Najwyższego skarga kasacyjna nie zawiera zatem podstaw wystarczających dla jej przyjęcia. Przedstawione zagadnienia nie wykazują aktualnych rozbieżności ani potrzeby pogłębiania wykładni prawa, a ich rozstrzygnięcie nie służy realizacji celów skargi kasacyjnej jako środka zapewniającego jednolitość orzecznictwa. Podniesiona argumentacja nie wskazuje na konieczność kolejnej wypowiedzi Sądu Najwyższego w objętym zakresie sprawy.

Wskazać należy również, że nie zachodzi nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę – w granicach zaskarżenia – z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej powoda do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego – na stosowany wniosek zawarty w odpowiedzi na skargę kasacyjną – orzeczono na podstawie art. 108 § 1 k.p.c., obciążając nimi na podstawie art. 98 § 1 w zw. z art. 99, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. stronę pozwaną, która przegrała sprawę w postępowaniu kasacyjnym.

Dariusz Dończyk

(A.G.)

[r.g.]